

‘Artsen kennen verzekeraars veel te veel macht toe’

Veertig jaar geleden ging hij voor het laatst met vakantie. En zelfs toen kwam hij terug voor een bevalling. De Amsterdamse solo-huisarts Nico van Hasselt (1924) gelooft in toewijding aan zijn patiënten en vecht onvermoeibaar voor het behoud van de kernwaarden van zijn vak. ‘Arts is een dienend beroep.’

Tekst: Petra Pronk

Op de gevel van Nico van Hasselt hangt een bordje met zijn naam en beroep. Voor het woordje “arts” heeft hij zelf een plaatje geplakt van een huis, zodat er huisarts staat, zoals de Inspectie tot zijn ongenoegen eiste. Met dergelijke regeltjes kun je hem bovenop de kast krijgen. Voor veel instanties is hij een enfant terrible, omdat hij de kernwaarden van zijn vak serieus neemt en niet bereid is daar compromissen in te sluiten. Zijn patiënten lopen om diezelfde reden met hem weg. In de zestig jaar dat hij meeloopt in de

zorg heeft hij het nodige zien veranderen. De rode draad: verzakelijking. ‘Ik ben opgevoed met het idee: de patiënt is nummer 1. Daar leef je als arts voor. Dat doe je 24 uur per dag, 7 dagen in de week, vanuit je doktershuis. Arts is een dienend beroep, maar tegenwoordig is het een verdienend beroep. Er is sprake van een enorme devaluatie van het vak. De meeste artsen werken in deeltijd, en niet meer vanuit huis, maar vanuit kantoor. Er worden zelfs cursussen gegeven hoe je een bedrijf moet runnen. Maar een praktijk is geen bedrijf!’ Daarom weigert hij princi-

pieel om de naam van zijn praktijk op de gevel te spijkeren. ‘Ik heb geen praktijk, firma of maatschap. Ik ben huisarts.’

Die overtuiging zit diep. Het besluit om arts te worden kwam dan ook onder uitzonderlijke omstandigheden tot stand: toen hij in de Tweede Wereldoorlog op z’n 20e in de dodencel zat, samen met huisarts Meindert Brouwer uit Bilthoven. In het zicht van de dood voerden ze gesprekken over de zin van het leven. ‘Ik bedacht: als we hier ooit uit mochten komen, dan wil ik echt iets voor mijn medemens betekenen. Dus heb ik daar een ge-

Nico van Hasselt

‘IK HEB GEEN PRAKTIJK, FIRMA OF MAATSCHAP. IK BEN HUISARTS’

lofte afgelegd: “Mocht het zo zijn dat ik vrijkom, dan word ik voor de rest van m’n leven huisarts.” Daarom vocht hij 24 jaar lang tegen het toenmalige Ziekenfonds Amsterdam en Omstreken (later Agis) dat hem met pensioen wilde sturen. De

Ter gelegenheid van zijn 60-jarig jubileum verscheen de biografie van Nico van Hasselt *Opgeven... Nee dus!* door Estella Heessen (ISBN 978-90-70655-85-3)

Commissie Gelijke Behandeling gaf hem gelijk: het was leeftijdsdiscriminatie.

Tijd

Van Hasselt neemt de kernwaarden van zijn vak serieus. Integrale, persoonlijke zorg en tijd voor zijn patiënten zijn voor hem vanzelfsprekend. Hij werkt niet op afspraak. Mensen mogen komen wanneer het hen schikt. Een klok is in zijn spreekkamer niet te vinden. ‘Elke patiënt krijgt de tijd die hij nodig heeft. En als dat langer is dan wordt vergoed, jammer dan!’

Dat de meeste jonge huisartsen tegen-

woordig parttime werken vindt hij onbegrijpelijk. ‘De eis voor inschrijving in het register is 16 uur werken. Dat slaat nergens op. Jouw patiënten zijn toch ook niet voor 16 uur per dag bij jou ingeschreven? De inschrijving geldt 24 uur per dag, 168 uur in de week. Vroeger was dat volkomen normaal. Toen ik begon als jonge arts bestond het woordje dienst helemaal niet. We losten als collega’s alles zelf op.’

Zelf maakt hij nog moeiteloos 80 uur in de week, met minimaal 8 huisbezoeken per dag. ‘Het voordeel van fulltime werken is dat ik alles van de mensen

weet. Als je in deeltijd werkt, is ook je kennis gedeeld, en heb je weer overleg nodig om die op peil te krijgen. Dat is tijd die je beter aan je patiënten zou kunnen besteden.'

Integraal

Ook de integrale zorg blijft bij hem fier overeind. Terwijl de huisartsenzorg steeds verder wordt ontmanteld, blijft Van Hasselt op alle fronten actief. Een POH GGZ? Hij moet er niet aan denken! 'Je bent als huisarts toch niet alleen opgeleid voor lichamelijke ziekten? Wij hebben ook verstand van psychische of sociale zaken. Juist die brede blik is kenmerkend voor ons vak. Dat moeten we vooral overeind houden.'

Bevallingen? Hij heeft er 902 gedaan. Prachtig! Van veel van "zijn" baby's heeft hij ook weer de kinderen op de wereld gezet. En zo hoort het ook, vindt hij: 'Als huisarts ben je onderdeel van het gezin, in alle levensfasen.' Daarom is ook palliatieve zorg gewoon onderdeel van zijn werk. Hij zou niet weten hoe het anders moest. Vertelt vol afgrijzen over een symposium waar hij een kaartje in handen geduwd kreeg van een bedrijf in sterfensbegeleiding. 'Iemand die doodgaat kan voortaan een beroep doen op het Centrum voor Levensvragen in Noord-Holland. Alsof ik mijn patiënten die ik hun hele leven heb begeleid, in hun laatste uren over zou leveren aan iemand die ze niet kennen. Dat laat ik toch niet aan een ander over!' Vanuit diezelfde betrokkenheid bezoekt hij ook nog elke week zijn oud-patiënten die naar het verpleeghuis zijn gegaan. Daarbij stuit hij geregeld op misstanden, zoals patiënten die voor straf op hun kamer moeten blijven. Woevend kan hij daarom worden. Dan gaat hij maar weer de strijd aan.

Strijd

Op zijn 92ste heeft hij nog een overvolle agenda. Maar bang voor een burn-out is hij niet. 'Ik doe het met plezier, dus waar zou ik dan stress van krijgen?' Zijn enige stressfactor is het contact met organisa-

ties die hem het leven zuur maken met regeltjes en protocollen, zoals de Inspectie en de zorgverzekeraars. Maar obstakels zijn er om overwonnen te worden. Dus staat hij steeds opnieuw de Inspectie te woord over allerlei onbenulligheden. Bijvoorbeeld over dat er een gordijntje voor zijn glazen instrumentenkast moet. 'De mensen zouden er eens van kunnen schrikken wat ze allemaal zien liggen!', schampert hij. Of dat zijn vrouw wel een vergunning heeft om de autoclaaf te bedienen. Waarop hij de inspecteur minzaam vroeg of diens vrouw soms ook een opleiding heeft om de wasmachine te bedienen. Wat de kwestie ook is, hij laat zich niet met een kluitje in het riet sturen en stelt bij nieuwe regels stevast de waarom-vraag. 'Je moet de strijd aangaan en pal staan voor dingen die je belangrijk vindt. Ik wil niet dat de zorgverzekeraar op mijn stoel gaat zitten, dus daar zeg ik nee tegen. Dat heeft consequenties. Ze hebben me bedreigd, mijn patiënten afgepakt en mijn handtekening ongeldig verklaard. Het is 24 jaar lang een heftige strijd geweest, maar uiteindelijk hebben ze het onderspit moeten delven.' Toen die strijd was gestreden doemde direct de volgende op: het verbod op handgeschreven recepten. Van Hasselt heeft het niet zo op computers en vroeg waar dan precies staat dat het via de computer moet. In de wet, meneer Van Hasselt! O ja? Laat dan maar zien... Dat konden ze niet. Dus levert hij zijn recepten nog steeds handgeschreven aan, per fax.

Waarmee hij maar wil zeggen: je moet volhouden om iets voor elkaar te krijgen. Artsen hebben volgens Van Hasselt de devaluatie van hun vak grotendeels aan zichzelf te wijten doordat ze veel te lang werkeloos hebben toegekeken hoe beleidsmakers het aan het uitkleden waren. 'De huidige generatie huisartsen is veel te bang. Ze kennen verzekeraars veel te veel macht toe en gaan te snel overstag. Lang niet alles wat verzekeraars roepen, hoeft echt.' Zo weigert hij principieel om met codes te werken. 'Een patiënt is een mens, en geen nummer! Dat zit bij mij diep.

Dus dien ik mijn declaraties ongecodeerd in, en dat wordt gewoon geaccepteerd. Ik blijf dat vervelende jongetje, en dat loont. Als ik fouten of onrecht zie, spring ik erin, en zo heb ik heel wat bereikt. Artsen zouden meer op hun strepen moeten staan. Ze moeten veel meer voor zichzelf en voor hun patiënten opkomen! Je moet volhouden, niet opgeven, en je nooit laten ontmoedigen.'

Kernwaarden

Zolang hij kan zal hij blijven strijden voor zijn mooie vak, dwars tegen de tijdgeest in. Dat betekent: terugkeer van de kernwaarden van het vak. Waarden die vroeger vanzelfsprekend waren. Bijvoorbeeld de echte toewijding aan de patiënt. 'Elke arts in opleiding zou het boek *Vergeet niet dat je arts bent* moeten lezen, dat gaat over de lotgevallen van joodse artsen in de Tweede Wereldoorlog. Zij voelden zich 24 uur per dag arts en vonden het vanzelfsprekend om met hun patiënten mee te gaan in de treinen die elke dinsdag naar de vernietigingskampen reden, omdat ze hun patiënten niet in de steek wilden laten. Daar word je stil van. Je bent arts en dat heeft consequenties. Dat is geen opoffering, dat is het inrichten van je leven.' Ook blijft hij koppig vechten tegen de cultuur van wantrouwen in de zorg. Het vertrouwen in de professionals moet weer de basis worden onder het beleid, zodat Inspectie en zorgverzekeraars wegblijven uit de spreekkamer en hij verschoond blijft van bezoekjes van de "gezondheidspolitie", zoals hij deze instanties inmiddels noemt. Tot slot pleit hij voor een ouderwets medicijn: tijd! 'Tijd wordt tegenwoordig beschouwd als geld, maar dat is het niet. Tijd is aandacht, en aandacht is helend. Het gaat in ons vak om menselijk contact. Daarom geloof ik ook niet in het uitbesteden van onderdelen van de zorg. Een klusje als een oor uitspuiten of bloeddruk meten is een prima gelegenheid om te vragen hoe het ermee gaat. Dat zijn bij uitstek de momenten dat je echt met iemand kunt praten. Die luistermomenten zijn van groot belang, dus die moeten we absoluut in ere houden.' •

@MarietteRobijn: "De neuroloog is de dokter De dokter is pas mijn zorgverlener, als hij als mens naar me luistert Dan is hij Mijn Dokter"

Petra Pronk, journalist